

VERSLAG VAN DE
IEN DALES LEERSTOEL

De overheid als arbeidsorganisatie
2011

Prof. dr. mr. R. Nieuwenkamp
Prof. mr. A. de Becker
Amsterdam, 1 maart 2012

Inleiding

De Ien Dales Leerstoel is ondergebracht bij de Universiteit van Amsterdam. De bijzonder hoogleraren prof. dr. mr. R. Nieuwenkamp en prof. mr. A. de Becker zijn per 1 augustus 2010 in dienst getreden van de Stichting Ien Dales Leerstoel. Beide zijn benoemd voor een periode van vijf jaar.

Beide hoogleraren hebben een eigen onderzoeksgebied en geven van daaruit invulling aan de leeropdracht van de leerstoel. Met name op het terrein van de platformfunctie hebben beide hoogleraren diverse gezamenlijke activiteiten verricht.

Dit verslag geeft inzicht in de activiteiten die in 2011 door beide hoogleraren gezamenlijk en afzonderlijk zijn verricht in het kader van de Ien Dales Leerstoel.

Het vak

Het vak "De overheid als arbeidsorganisatie" wordt als keuzevak gegeven in het kader van de Masteropleiding Arbeidsrecht van de leerstoelgroep Arbeidsrecht.

Het vak "De overheid als arbeidsorganisatie" concentreert zich op de politiek/bestuurlijke omgeving waarin de ambtenaar moet functioneren en heeft een sterk vergelijkende invalshoek.

Indeling werkzaamheden

De werkzaamheden van de hoogleraren zijn ingericht conform de doelstellingen van de leerstoel en hebben betrekking op onderwijs, onderzoek en de platformfunctie:

- Onderwijs;
- Het bevorderen van wetenschappelijk onderzoek;
- Het aangaan van samenwerkingsverbanden;
- Het instellen van, dan wel medewerken aan studietoelcommissies;
- Overige activiteiten die aan de doelstelling beantwoorden en de platformfunctie van de leerstoel.

Colleges: het keuzevak

"De overheid als arbeidsorganisatie 2010-2011"

Inhoudelijke thema's en onderzoek

De planning omvat eigen onderzoek en het uitbreiden van de onderzoeksequipe via onderzoeksprojecten. Door prof. de Becker worden hieraan toegevoegd (internationale) rechtsvergelijkende modellen en de invloed van het EU-recht op de rol die de overheid als

arbeidsorganisatie speelt. Door prof. Nieuwenkamp worden hieraan toegevoegd gestructureerde interviews naar het spanningsveld tussen politieke organisatiewensen en ambtelijke organisatie en gesprekken met relevante actoren over de vraag “waar lig je wakker van als het gaat om de overheid als arbeidsorganisatie?”. En “wat is er nodig om dapper te kunnen zijn”: “speaking truth to power” (met een link naar de ambtelijke rechtspositie).

In het kader van het ontwikkelen van de kennisfunctie en het netwerk onderhoudt de leerstoel contacten met verschillende universitaire instellingen:

- de leerstoelgroep Arbeidsrecht en sociale zekerheidsrecht van de UvA
- de Stichting Albeda Leerstoel van de Universiteit Leiden
- kenniscentrum CAOP
- het Amsterdams Instituut voor Arbeidsstudies (AIAS)
- het Bureau Integriteitsbevordering Openbare Sector (BIOS)
- de Algemene Bestuursdienst
- de Nyenrode Business Universiteit
- de Academie voor Wetgeving en de Europese Academie voor Wetgeving
- de Campus Den Haag van de Universiteit Leiden

De samenwerking met internationale instituten wordt geïntensiveerd.

Overige activiteiten- platformfunctie:

Het betreft de medewerking aan verschillende bijeenkomsten die worden georganiseerd met het CAOP en het leveren van een bijdrage aan overige bijeenkomsten en interviews.

Oratie

Op 19 mei 2011 hebben prof. dr. mr. R. Nieuwenkamp en prof. mr. A. de Becker met het uitspreken van hun oratie officieel het ambt van bijzonder hoogleraar aan de Ien Dales Leerstoel aanvaard. De werktitels van hun oraties luiden:

“Politiek en ambtenarij: spanningen in een verstandshuwelijk” – prof. Nieuwenkamp.
“De paradox van de EU: de ene ambtenaar is de andere niet” – prof. de Becker.

Op 22 juni 2011 is bij het CAOP in Den Haag een bijeenkomst over de thema’s van de oraties georganiseerd voor het “Haagse” netwerk van de Ien Dales Leerstoel.

1. Verslag Prof. dr. mr. R. Nieuwenkamp

De overheid als arbeidsorganisatie – *Politiek en ambtenarij*.

Onderwijs

Het Keuzevak Overheid als Arbeidsorganisatie, waarin de actualiteit een grote rol speelt, behandelt de volgende thema’s:

- Algemene introductie en constitutionele context, o.a. politiek primaat, ambtelijke loyaliteit
- Politiek-ambtelijke verhoudingen
- Bijzondere positie ambtenaren (ambtelijke status, vrijheid van meningsuiting)
- Integriteit (o.a. klokkenluiders, ambtelijke en bestuurlijke corruptie, gedragscodes)

Onderzoek

- Er is onderzoek gedaan naar de historie van politiek-ambtelijke betrekkingen en een vergelijking gemaakt van systemen in andere landen (van VS tot EU, van Japan tot China). Dit onderzoek heeft geresulteerd in de oratie.
- Er is in 2011 een start gemaakt met onderzoek onder de ambtelijke top in Nederland naar de politiek-ambtelijke verhoudingen. Dit onderzoek moet leiden tot een publicatie eind 2012.

Publicaties

- Kansen en bedreigingen van sociale media voor ambtenaren. In: Staat van de ambtelijke dienst (STAD), p 130 e.v., prof. dr. mr. R. Nieuwenkamp en ir. R.P. Lapperre.
- Politiek-ambtelijke verhoudingen; plussen en minnen. In: Staat van de ambtelijke dienst (STAD), p 188 e.v. Prof. mr. R. Bekker en prof. dr. mr. R. Nieuwenkamp

Inleidingen

Opgetreden als leider bij een sessie van een directie in lastig politiek vaarwater bij een ministerie. Thema: politiek-ambtelijke dilemma's.

Gastcolleges

Openbaar Lunchcollege Sociale media en ambtenaren, met prof. mr. R. Bekker.

Scriptiebegeleiding

Twee scripties van studenten UvA begeleid. De onderwerpen waren: nevenactiviteiten en tuchtrecht.

Dagvoorzitterschappen

- Congres Ien Dales Leerstoel 13 oktober 2011
- Toespraak en dagvoorzitterschap Dag van de Integriteit, BIOS, 22 november 2011
- Dagvoorzitterschap Congres 'Voorbeeldig Bestuur', van het ministerie van BZK, BIOS, CAOP op 14 april 2011
- Voorzitterschap brainstormbijeenkomsten 2011

2. Verslag Prof. mr. A. de Becker

De overheid als arbeidsorganisatie – Rechtsvergelijking en *De rol van de EU*.

Onderwijs

Het Keuzevak Overheid als Arbeidsorganisatie, waarin de actualiteit een grote rol speelt, behandelt de volgende thema's:

- Algemene introductie en constitutionele context, o.a. politiek primaat, ambtelijke loyaliteit

- Politiek-ambtelijke verhoudingen
- Bijzondere positie ambtenaren (ambtelijke status, vrijheid van meningsuiting)
- Integriteit (o.a. klokkenluiders, ambtelijke en bestuurlijke corruptie, gedragscodes)

Onderzoek

Het voorbije jaar is veel rechtsvergelijkend onderzoek verricht naar de ambtelijke status in Nederland, België, Zweden en het VK. Dat zou hopelijk moeten leiden tot bijkomende publicaties (in de vorm van tijdschriftartikelen of in de vorm van een boek) in de komende jaren.

Tevens begeleidde ik vorig academiejaar twee studenten met hun masterscriptie aan de UvA en dit jaar heb ik één studente onder mijn hoede. Zij voeren telkens onderzoek naar (Nederlands) ambtenarenrecht in rechtvergelijkend perspectief.

Publicaties

A. DE BECKER en E. VANDENBOSSCHE (eds.), *Sleutel- of scharnierelementen in de Grondwet – Eléments clés ou éléments charnières dans la Constitution*, Brugge, die Keure, 2011, 260p.

A. DE BECKER, “Local governance between autonomy and hierarchy: the case of Belgium” in C. PANARA and M. VARNEY (eds.), *Local government in Europe*, London, Routledge, 2012, in press, 22 p.

A. DE BECKER en C. PANARA, “The Regions in the Council of the European Union: True Participation is at Home”, *Yearbook of European Law*, 2012, in press, 29p.

A. DE BECKER, “De rol van de EU: de ene ambtenaar lijkt steeds meer op de andere, maar we zeggen het hen niet”, Den Haag, CAOP, 2011, 35p.

A. DE BECKER, “De rol van de EU: de ene ambtenaar lijkt steeds meer op de andere, maar we zeggen het hen niet”, *T.S.R.*, 2011/2, 195-218.

A. DE BECKER, “Het bestuurlijk toezicht op de lokale belastingen” in M. DE JONCKHEERE (ed.), *Lokale belastingen*, Brugge, die Keure, 2011, 65-80.

A. DE BECKER, “Er zijn geen geheimen meer in het recht of toch nog enkele ... maar hou het stil” in C. DECLERCK, P. FOUBERT en A. OOMS (eds.), *Geheimen in het recht*, Antwerpen, Intersentia, 2011, 275-280.

A. DE BECKER, “Het Hof van Cassatie en het ontslag als bestuurshandeling”, *T.S.R.*, 2011/4, to be published en *R.W.*, 2011-2012, to be published.

A. DE BECKER, “We are keeping a secret: The Increasing Equivalence of Civil-Service Concepts in the European Union”, *European Labour Law Journal*, 2012, in press, 22 p.

A.DE BECKER, "Het bestuurlijk toezicht op de verwerving van onroerende goederen door lokale besturen" in J. GHYSELS en R. PALMANS (eds.), *Onteigeningen*, Antwerpen, Intersentia, 2012, 16p, in press.

A.DE BECKER, "De benoeming van de burgemeester" in J. DUJARDIN (ed.), *Recht in de gemeente – burgemeester*, Brugge, die Keure, 2012, 58 p., in press.

Inleidingen en actieve deelname aan studiedagen

Key note Spreker op de studiedag "Autonomous Communities and the decision making process in the EU" georganiseerd door de Universitat Autònoma de Barcelona (UAB) in Barcelona op 14 november 2011

Gastcollege aan het Europa College in Brugge over "Legal framework and HR Policies in the EU-Member States" op 8 november 2011. Deze les werd gegeven voor Russische topambtenaren.

Spreker op het jaarcongres van de Ien Dalesleerstoel op 13 oktober 2011 te Den Haag over "employability and enjoyability in civil services in comparative perspective"

Spreker op de Haagse voorstelling van nieuwe hoogleraren "Elke ambtenaar lijkt meer op de andere, maar we zeggen het hen niet" georganiseerd door het CAOP (Centrum voor Arbeidsoverleg en Personeelszaken) in Den Haag op 22 juni 2011

Inaugurale rede "We are keeping a secret: the increasing equivalence of the civil service in the EU" aan de Universiteit van Amsterdam op 19 mei 2011 (Agnietenkapel)

Spreker op het lunchcollege "De nullijn als voorbeeld: gevolgen van het nieuwe voorstel voor CAO-overleg bij de overheid". Deze conferentie werd georganiseerd door het CAOP (Centrum voor Arbeidsoverleg en Personeelszaken) en vond plaats te Den Haag op 6 april 2011.

Spreker op de studiedag "Fraude bij lokale besturen" over de juridische aspecten en implicaties van fraude bij lokale besturen. Deze studiedag werd georganiseerd door "Mijn Wetboek" en vond plaats in de gebouwen van de Vlerick Management School te Gent op 2 februari 2011.

Gastcolleges

- Gastcollege aan het Europa College in Brugge over "Legal framework and HR Policies in the EU-Member States" op 8 november 2011. Deze les werd gegeven voor Russische topambtenaren.
- Gastcolleges over (rechtsvergelijkend) ambtenarenrecht aan de KULeuven op 5 en 12 december 2011. Dit college werd gegeven voor tweede masterstudenten
- Gastcollege (Afscheidscollege) aan de Vrije Unversiteit Brussel op 16 december 2012 over de vloeibaarheid van rechtsbeginselen. Deze les was openbaar.

Gezamenlijke activiteiten - Platformfunctie Ien Dales Leerstoel

Brainstorms 2011

In de drie besloten brainstormgesprekken (zgn Albedagesprekken) in 2011 is ervoor gekozen om meer inzicht te krijgen in de praktijk rondom thema's die als uitkomst van de gesprekken in 2010 hoog op de agenda van de toekomst van de arbeidsverhoudingen bij de overheid zijn geplaatst. De gesprekken zijn georganiseerd door de gezamenlijke leerstoelen. In de gesprekken is ingegaan op verschillende thema's aan de hand van een concreet voorbeeld. Direct betrokkenen vertelden vanuit hun eigen ervaring over de ontwikkelingen in een bepaald thema binnen hun organisatie.

De thema's van de drie besloten bijeenkomsten waren:

- Collectief arbeidsvoorwaardenoverleg – wat brengt de toekomst
- Gevolgen van de bezuinigingen op de arbeidsverhoudingen
- Binden en boeien van talent (ontwikkeld samen met de Albeda Leerstoel).

Openbare lunchcolleges 2011

In 2011 is voor het eerst een reeks zeer succesvolle openbare lunchcolleges gehouden waarbij de actualiteit een belangrijke rol speelde. De colleges zijn gezamenlijk voorbereid. Er is aandacht besteed aan de thema's:

- Twitter, facebook, wikileaks: spannende tijden voor de overheid.
- De nullijn als voorbeeld: gevolgen van nieuw wetsvoorstel voor cao-overleg bij de overheid.
- Het Ierse drama: lessen voor overheidsbeleid en de rol van ambtenaren.
- Publieke sector Canada, met een inleiding van Wayne Wouters, Secretary to the Cabinet, Canada.

“Het eigene van de overheid”

In 2010 is de voorbereiding voor het project “Het eigene van de overheid” gestart met een publicatie die de basis vormde voor besloten en openbaar debat in 2011 en is afgesloten met een slotpublicatie. Het project is een samenwerkingsverband tussen CAOP, Albeda Leerstoel en Ien Dales Leerstoel en richt zich op de rol van de overheid nu en in de toekomst en wat die rol betekent voor het werken bij de overheid. In december 2011 is het tweede deel van de publicatie verschenen. Hierin wordt aangegeven welke thema's als onderdeel van de leerstoelprogrammering een vervolg kunnen krijgen in 2012.

Jaarcongres

Op 13 oktober 2011 is het openbare Jaarcongres van de Ien Dales Leerstoel gehouden met als centraal thema ‘boeien en binden van talent – hoe de kwalitatieve en kwantitatieve mismatch op de arbeidsmarkt te voorkomen?’ Dit thema wordt bestendig in de programmering van 2012.

Ien Dales Award 2011

Tijdens het Jaarcongres is de Ien Dales Award 2011 uitgereikt aan Piet Keesman en het bureau integriteit van het politiekorps Amsterdam-Amstelland.

===